

Budapestre vonatkozó ujságcikkek				Oszályozás
Szerző: <i>Vargha Balázs</i>				92
Cím: KISFALUDY KÁROLY				Hely: <i>Kisfaludy Károly</i>
- Halálának 125. évfordulóján -				Idő: "1955"
Forrás: <i>Kisfaludy Károly 1955</i>				Személy:
(Hely)	(Idő) <i>X. 22.</i>	(Köt. v. füz.)	(Oldal)	Helyszám:

A Váci utca 19-es számú ház két nagy költőnek volt lakóhelye és — halottas háza. A Vörösmartyévforduló friss koszorú egy másik évfordulóra is emlékeztetnek: itt halt meg százhuszonöt évvel ezelőtt Kisfaludy Károly, irodalmunk reformkori felvirágzásának előkészítője, Vörösmartyé és Bajza nemzedékének úttörője, vezetője.

A nyolcszáz éves családfával büszkélkedő Kisfaludy-familia legfiatalabb tagja furcsa kerülő úton jutott odáig, hogy író legyen, s túlszárnyalja Sándor bátyját, a híres költőt.

Nemesi származását nem sokra becsülte, a neki jutó örökséget még kevesebbre: néhány hét alatt elherdálta bécsi barátaival, Tehetségében bízott egyedül: festőművészként akarta megalapozni hírnevét. Tévedett, festőnek nem volt jó, de mégis a helyes utat választotta, amikor hátat fordított a nemesi életformának.

A bohémeskedés, kallódás tíz zavaros esztendeje alatt megsokasodtak élményei a kor magyar típusairól, s ez mindennél jobb felkészülésnek bizonyult az írói pályára. Első írói sikerei után elképzelhetetlen bőséggel alkotta a színjátékokat, elbeszéléseket, jórészt kortárs szereplőkkel, valóságos élményei alapján.

Nem ő volt az első magyar színműíró, aki a jelenről, a jelennek írt, Bessenyei, Csokonai megelőzték ebben. De neki sikerült megszerettetni a közönséggel a színi ábrázolásnak

ezt a módját. Az alig-alig tengődő magyar színtársulatok addig vad középkori lovagdrámákat játszottak, magyar témájú történeti darabjaikat is német szerzők tákolták össze. Az első színrekerült Kisfaludy-darab, *A tatárok Magyarországon*, még ezeknek a kaptafájára készült. Maga Kisfaludy mondott megsemmisítő kritikát kora hazafias darabjairól: „Szép?

— Hm! Győz a magyar, s tapsra ez ott fen elég.”

A *Kérők*, *Csalódások* szereplői — Baltafy és Széllházy, Lombai és Mokány — ma is élnek színpadainkon. (A *Kérőket* vígoperára is átdolgozták.) A kosztümös figurák bájos, átlátszó intrikái ma sem keltenek ódon hatást: Kisfaludy vígjátékai marandó értékek a magyar drámaírás — nem különlegesen gazdag — kincsésztárában.

Attól fogva, hogy a színpadon szerencsével mutatkozott be, feloldódott a festői kísérletek önmérsztő kétségesskedése. Már bizonyos volt a dolgában, amikor legnagyobb vállalkozását, az *Auróra* zsebkönyvet megindította.

Milyen jellemző ez a görög hitregei cím: a hajnal istennője jelent meg a csinosan rajzolt képes zsebkönyv lapjain, hogy a magyar olvasókat, közülük is főként a hölgyeket hazafias öntudatra ébressze. Egy emberöltővel korábban a felvilágosodás nagy költői harsány hangon énekeltek az értelem és szabadság hajnalhasadásáról. Kisfaludy Károly nemzedéke az ő nemes példáját követ-

te, de — különösen eleinte — közvetettebb, óvatosabb formában. Az *Auróra* mindenekelőtt baráti együttműködést hirdetett azoknak az íróknak, akik a legfontosabbat, a nemzet előmenetelét egy szívvel óhajtották ugyan, de a nyelv, a stílus és a versmérték ügyében engesztelhetetlen harcokat vívnak. Kisfaludy nem volt az elmélet embere, szerkesztői programot nem adott, de kiváló gyakorlati érzékkel elegyítette zsebkönyvében a nyelvújítást a hagyományok ápolásával, a kifinomult érzéseket a népiességgel, a romantikát a klasszikus eszményekkel. Mindegyik irányzatnak csak a legjobb termését fogadta el.

Különleges hely illeti meg irodalmunkban elbeszéléseit, ezeket az enyhén gúnyos jellemképeket, melyek a maradiságról, nyárspolgári szemléletről mondtak élvezetes bírálatot.

Petőfi satirikus verseinek nem volt szüksége irodalmi példaképekre. *A magyar nemesnek és Pató Pálnak* csattanós verssoraiiban mégis Kisfaludy *Sulyosdi Simonja* ébredt fel újra álmódoszásából. A kardot is, mely „fogason függ, rozsdá marja” — Kisfaludy tohonya hóse viselte először. Elbeszélés-paródiái — mint Horváth János találóan megjegyezte — *A helység kalapácsához* adtak Petőfi-nek stílusötletet.

Sem temperamentuma, sem irodalmi szerepe nem kívánta

meg, hogy eleve-naláira vívjon irodalmi harcokat, mint korábban Kőlcsey, majd Bajza, a félelmes hírű vitázó. Mégsem nézhetjük szatírjait és paródiáit könnyed társasági csipkelődéseknek. A jó ízlésnek fontos nevelő szerepe volt a vidékies, maradi ízléstelenséggel szemben. Ez is polgári igény volt, akárcsak irodalmi hitvallása a feudális maradisággal szemben, amelyet Kisfaludy már Bajza előtt hangoztatott.

A nemzeti emlékezet két verset kapcsolt hozzá szorosan Kisfaludy Károly nevéhez. Egy kedves „köznépi” dalt: „Szülőföldem szép határa! Meglátlak-e valahára...” és a *Mohács* című elégiát. A mohácsi szerencsétlenség évszázados témája volt költészetünknek: Mátyás birodalmának bukásában a régi magyar dicsőség lehányatlását keseregték a költők. Kisfaludy erre a hagyományos gyászhangulatra adott új választ *Mohácsával*:

El magyar, áll Buda még! a múlt csak
példa legyen most
S égve honért bizton nézzen előre
szemünk.

Életműve erőt, önértetet sugall, annak a nagy korszaknak optimizmusát, amely Vörösmartyt és Szechenyit indította el pályájára.

Vargha Balázs